

*Гловацький І.Ю.,
старший викладач кафедри кримінального
процесу і криміналістики Львівського
національного університету імені
Івана Франка*

РОЛЬ КОЛЕГІЇ ОБОРОНЦІВ В ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ПОЛІТИЧНИХ В'ЯЗНІВ У ПОЛІТИЧНИХ СУДОВИХ ПРОЦЕСАХ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ (1918 – 1926 рр.)

Як відомо, 22 листопада 1918 року українсько-галицькі війська змушені були залишити Львів. Місто зайняли польські окупаційні сили. Розпочалися планові і систематичні масові репресії проти всього українства Східної Галичини. Національно свідомі українці, головним чином адвокати, створили у Львові в 1918 році Український Горожанський Комітет (далі – УГК), який став громадським органом, що захищав права українського населення перед польською владою.

Вже 5 грудня 1918 року за підписом сумнозвісного для українців генерала Розвадовського польський Тимчасовий Комітет, що уособлював собою всю владу у Східній Галичині на період окупації цих земель, повідомив, що він “взяв до відома заснування Українського Горожанського Комітету із застереженням, що діяльність (УГК) буде спрямована на задоволення щоденних потреб і охорони українців у Львові”.¹

УГК мав свій Статут. Найвищим органом Комітету був Загальний Збір з усіх членів Комітету. Було утворено Малу Раду, що займалася щоденними, поточними справами, та Вищу Раду, яка мала вирішувати найбільш важливі і складні питання діяльності Комітету. До остатнього входили члени: почесні, звичайні і добродії.²

До травня 1919 року Комітет поширював свою діяльність лише на Львів. Із захопленням польським військом усієї Східної Галичини Комітет перетворився на крайовий орган. Було створено повітові комітети у Перемишлі, Станіславі, Коломиї, Стрию, Самборі, Бережанах, Підгайцях, Чорткові і Судовій Вишні.³

Створено було також секції: надання матеріальної допомоги; допомоги полоненим, інтернованим, арештованим і немічним; самаритянську, посередництва у питаннях працевлаштування, правової поради, управлінську, шкільну, надання допомоги гірським повітам.⁴

Чільні організатори Комітету у своєму зверненні наголошували, що вони розпочинають свою діяльність “у найбільш трагічні хвилини нашого національного і Державного життя. Серед нерозумного засліплення і ненависті, серед оргій помсти ображеної величі, серед цілковитого розвалу усіх основ громадського життя... В ім'я людяності захищаються права людини, рятується її життя”⁵.

Головним принципом роботи Комітету була його позапартійність, він займався неймовірно широким колом питань життя українців у Східній Галичині. Це опіка над усіма українцями, що перебували у польському полоні, над репресованими і арештованими цивільними особами, пораненими, хворими, морально і матеріально знищеними війною сім'ями. Станом на 1920 рік лише

¹ ЦДІА України у Львові, фонд 462, опис 1, справа 2, арк.1.

² ЦДІА України у Львові, фонд 462, опис 1, справа 2, арк.9.

³ ЦДІА України у Львові, фонд 462, опис 1, справа 3, арк.1.

⁴ ЦДІА України у Львові, фонд 462, опис 1, справа 3, арк.1зв.

⁵ ЦДІА України у Львові, фонд 462, опис 1, справа 3, арк.24.

полонених та інтернованих налічувалося понад 20.000 осіб. Комітет забезпечував нужденних одягом, ліками, продуктами. Лише в кухнях УГК, що готували їжу для цієї категорії осіб, щомісячно витрачалося понад 200000 марок.⁶ Секція правових порад виготовляла силу-силенну різного роду правових заяв, клопотань, прохань, скарг з приводу звільнення полонених, арештованих та інтернованих.

Члени Комітету регулярно відвідували концентраційні табори в Домб'ю, Вадовицях, Стрижалковім, Ланцуті, Модліні, Демблінні, Тухолі, Щипюрні. Результатами таких відвідин були меморандуми Комітету на адресу цивілізованих держав Західної Європи з констатацією систематичного знущання польської влади над українцями.

За свою діяльність членам Комітету не раз доводилося терпіти особисті переслідування і репресії з боку окупаційної влади. Як видно зі звернення Комітету до міністра внутрішніх справ Польщі Войціховського від 4 грудня 1919 року, безпідставно і самочинно підпоручик поліції Піхлер 4 грудня 1919 року заарештував В. Целевича, М. Ільницького, І. Панчишина та Л. Малецького. Арештованих помістили до в'язниці разом із рецидивістами. Лише 9 грудня 1919 року затриманих допитали і звільнили з в'язниці.

Перед допитом суддя-слідчий сказав, що, безумовно, він усіх випустить після невеликої формальності - допиту.⁷ Такі арешти повторювалися,⁸ аж поки 19 жовтня 1921 року польська влада взагалі заборонила Комітет, посилаючись на його "антидержавну діяльність".⁹ незважаючи на невеликий проміжок часу, протягом якого діяв УГК, він вписав в історію українських визвольних змагань без перебільшення вагомий внесок. Сам Комітет, підсумовуючи результати своєї діяльності, відзначав, що завдання "врятовано основи нашого існування, життя нашої громади" виконано з честю.¹⁰

Серед різного роду завдань, з якими успішно справлявся Комітет, було утворення при секції правової допомоги спеціальної Колегії Оборонців. Створення такої Колегії було продиктоване політичною ситуацією, що склалася у Східній Галичині, починаючи з 1919 року. Польський репресивний апарат поставив за мету в короткі строки рішуче подолати та знищити у своїй основі визвольний рух українців Східної Галичини. З цієї метою поліція, прокуратура і суд масово плодили кримінальні справи проти українців, під різними приводами фальсифікуючи правові підстави обвинувачення. Влада розправлялася в першу чергу з вояками Галицької Армії, солдатами УНР, січовими стрільцями, політичними діячами визвольних змагань. Розуміючи, що перед світовою громадськістю не випадало притягати названих осіб до відповідальності за участь у польсько-українській війні, окупаційна влада вдавалася до широкого застосування фальсифікації обвинувачень. Як згадував адвокат С. Шухевич, це виглядало приміром так: "Коли з наказу команди (командира українського війська – І. Г.) проведено було реквізицію товару абощо, тепер тих вояків, що були на тій реквізиції, притягнуто до відповідальності за злочин грабежу або крадіжки зі зброєю в руках; коли вояк взяв польського вояка в полон або тільки доставив командуванню, щодо нього складався акт обвинувачення про злочин публічного насильства через обмеження особистої свободи ..."¹¹

⁶ ЦДІА України у Львові, фонд 462, опис 1, справа 3, арк.24.

⁷ ЦДІА України у Львові, фонд 462, опис 1, справа 3, арк.63-64.

⁸ ЦДІА України у Львові, фонд 462, опис 1, справа 1, арк.1.

⁹ ЦДІА України у Львові, фонд 462, опис 1, справа 6, арк.66зв.

¹⁰ ЦДІА України у Львові, фонд 462, опис 1, справа 3, арк.24.

¹¹ Шухевич С. Моє життя. Спогади. – Лондон, 1991. – С. 258.

Отже, в рамках секції правових порад виникла необхідність не просто давати різні консультації, писати заяви, інші документи правового характеру тощо. Безправність українського населення перед польським окупаційним режимом вимагала серйозної організації систематичної і постійної участі українських адвокатів у судових політичних процесах. З цією метою у складі згаданої нами секції 1919 року було створено Колегію Оборонців, яку очолив адвокат Максимілян Левицький як голова колегії при секретарі А.Малецькому.¹²

Напевно, доречною буде така історична паралель. Подібну колегію оборонців було вперше створено польськими адвокатами під час першої російської революції 1905 року. Лише називалася вона не колегією, а Колом польських адвокатів для оборони політичних в'язнів. Очолив його відомий польський адвокат Патка. Коло польських адвокатів було легалізоване царською Росією, і воно відіграло величезну роль у захисті політичних в'язнів, які в основному належали до партії польських соціалістів.¹³ На жаль, колишні польські революціонери у своїй переважаючій більшості після відродження Польщі у 1918 році дуже швидко забули про свої визвольні змагання і перетворились на запеклих шовіністів.

Українська Колегія Оборонців фактично об'єднала майже всіх українських адвокатів Східної Галичини. Своїми основними завданнями Колегія вбачала: забезпечення необхідного правового захисту українців у політичних судових процесах; вишукування коштів для оплати хоча б частково українським адвокатам за участь їхню участь у кримінальних політичних справах; вироблення спільної тактики захисту у політичних судових процесах тощо. Так, приміром, у 1920 році в Коломиї польська влада готувала судовий політичний процес проти 120 гуцулів. УГК в Коломиї 7 червня 1920 року стурбовано інформує Колегію оборонців при УГК у Львові, що вона вже змогла залучити до участі у справі Андрія і Богдана Чайковських та Івана Ганкевича. Але для участі у цій справі необхідна велика кількість адвокатів, тому автори листа просять, щоб Колегія допомогла вирішити цю проблему.¹⁴ У свою чергу, Комітет у Львові спішить повідомити комітет Коломиї про те, що у справі проти гуцулів бере участь адвокат Л.Бачинський зі Станіслава.¹⁵ З часом дану справу було повернуто для проведення додаткового досудового слідства, в ході якого кількість обвинувачених гуцулів зростає до 255 осіб. Архівна справа Комітету у Львові містить великий за обсягом матеріал листування у даній справі як із Комітетом у Коломиї, так і з українськими адвокатами. Члени Колегії неодноразово заявляли численні клопотання, подавали заяви з вимогою прискорення досудового слідства у даній справі. З часом, коли ситуація у справі для адвокатів прояснилася, Колегія прагне якнайповніше використати можливість виданого Закону про амністію на користь обвинувачених гуцулів. Як свідчать архівні матеріали, адвокати "оббивали пороги" заступника Львівського апеляційного суду Виспянського. "Наші домагання,-повідомляється нижче, - були прийняті прихильно і нас було скеровано до радника Меживінського... Вирішено повернути акти до Коломиї та вимагати, щоби прокурор заявив, що є підстави для закриття справи."¹⁶ Адвокати Колегії у справі гуцулів використовували не лише суто процесуальні можливості як сторони у процесі, а й особисті контакти з представниками влади і, нерідко, свій політичний і громадський авторитет. Приміром, С. Федак у справі гуцулів, як вбачається з архівних матеріалів, мав тривалу розмову з судовим радником Романом Левицьким, який, треба думати, конфіденційно порадив йому допомогти

¹² ЦДІА України у Львові, фонд 359, опис 1, справа 352, арк.53.

¹³ Rkadowski K. Nowy «Patronat» / /Palestra. – 1991, N 8-9. – S.56.

¹⁴ ЦДІА України у Львові, фонд 462, опис 1, справа 13, арк.1.

¹⁵ ЦДІА України у Львові, фонд 462, опис 1, справа 13, арк.3.

¹⁶ ЦДІА України у Львові, фонд 462, опис 1, справа 13, арк.24.

обвинуваченим гуцулам зробити так, аби один із обвинувачених “запротестував проти ведення слідства за статтею 58.”¹⁷

Наполеглива боротьба адвокатів за долю обвинувачених гуцулів дала добрі результати. Так, 31 серпня 1920 року безмежно вдячні гуцули писали адвокатам: “Ми, гуцули, складаємо оцим найсердечнішу подяку за цінну пам’ять і турботу про нас, бо більшість наших була майже певна, що тут будемо забуті світом і людьми. Але Ваші відвідини справили велике враження на нас, наповнили наші серця новою надією, а разом безграничною вдячністю до Вас. Тож Вп. П. (Високоповажне Панство – І. Г.) Добродійки і Добродії, прийміть на разі цю подяку, що йде зі щирого серця, а дасть Бог вийти на волю, кожний усіма силами буде старатись Вам віддячитись.”¹⁸

Не зайвим буде зауважити, що в перші післявоєнні роки ступінь національної і професійної солідарності між українськими адвокатами був високим. Досить сказати, що не було виявлено жодного прояву простого небажання адвоката взяти участь у тій чи іншій політичній кримінальній справі. Правда, були непоодинокими випадки, коли адвокати змушені були відмовлятися від участі в захисті політичних обвинувачених з поважних причин, серед яких була і виняткова матеріальна скрута. Так, приміром, адвокат із Дрогобича Гринь Кузів у своєму листі від 14 червня 1920 року на адресу Колегії посилається як на причину, з якої не може виїхати для участі у справі проти 255 гуцулів, на те, що його сім’я перебуває у винятковій нужді, оскільки протягом тривалого часу з різних причин не міг відкрити свою адвокатську канцелярію: значний час переховувався з сім’єю від польських репресій, через відсутність коштів не міг орендувати приміщення, дружину польська влада як українську вчительку звільнила з роботи.” “Я дійшов формально, - продовжує адвокат, до рівня поденного заробітника, так що ввечері не принесу додому кількадесять корон, то на другий день родина моя не має що їсти”.¹⁹ А як відомо, Комітет мало коли мав реальну можливість заплатити адвокатам за їхню участь у політичних судових процесах.

Інший адвокат, Роман Стефанович з Войнилова, що біля Станіслава, 11 жовтня 1921 року на адресу Комітету у Львові у цій самій кримінальній справі проти гуцулів посилається на те, що не може на тривалий час закрити адвокатську канцелярію, яку щойно відкрив, а практиканта він не має. Але Р. Стефанович запевнив Комітет, що організує у Войнолові “між тутешнім громадянством” збір коштів для оплати іншим адвокатам за їхню участь у справі.²⁰ Натомість, адвокат Михайло Західний повідомив колегію, що не тільки сам охоче візьме участь у справі проти гуцулів, але також займеться збором коштів для оплати праці адвокатів.²¹

Колегія Оборонців збиралася на свої засідання в міру необхідності. Кількість засідань залежала від складності кримінальної справи, кількості обвинувачених тощо. Головним питанням на засіданнях Колегії Оборонців, без сумніву, було колективне опрацювання всіма адвокатами тактики захисту обвинувачених. Вироблена і затверджена на засіданні Колегії була обов’язковою для керівництва та всіх українських адвокатів, що брали участь у справі. Так, у справі про обвинувачення С. Федака (сина відомого Львівського адвоката і політичного діяча С. Федака) та інших у вчиненні замаху на Начальника (Президента) Польщі Ю. Пілсудського на адресу адвоката В. Старосольського Колегія направляє листа з таким змістом: “Дуже пильне! Строго довіроче! Високоважний Пане Меценас! ... Заодним просимо на засідання повної Колегії

¹⁷ ЦДІА України у Львові, фонд 462, опис 1, справа 13, арк.24.

¹⁸ ЦДІА України у Львові, фонд 462, опис 1, справа 13, арк.24.

¹⁹ ЦДІА України у Львові, фонд 462, опис 1, справа 13, арк.5-6зв.

²⁰ ЦДІА України у Львові, фонд 462, опис 1, справа 13, арк.27.

²¹ ЦДІА України у Львові, фонд 462, опис 1, справа 13, арк.28.

Оборонців, яке відбудеться...а на якому буде устійнена (вироблена, встановлена – І. Г.) лінія оборони як у цій справі, так і ще до кожного з обвинувачених зокрема (підкреслення мої-І.Г.), з огляду на вагу справи просимо безумовно прибути...”²²

Отже, на засіданні Колегії обговорювалися елементи тактики захисту, найважливіші теоретичні та практичні проблеми кваліфікації дій обвинувачених тощо. Про поважну підготовку дій, високий теоретичний і практичний рівень засідань Колегії свідчить багато прикладів. З-поміж усіх архівних матеріалів приведемо тут для ілюстрації лише один із них. У згаданій вище справі С. Федака на засіданні Колегії адвокат В. Старосольський підготував лише тези на 12 (!) друкованих сторінках великого формату. Аналіз цих тез, без сумніву, свідчить про досконале вивчення ним матеріалів справи. Адвокат кваліфіковано аналізує суперечності між показами обвинувачених. Врешті, В. Старосольський визначає головну ідею тактики захисту. Він пише: “ Наївний Штик (один із обвинувачених – І.Г.), введений у оману щодо самого Федака самім і його чину (дій – І. Г.), почав “рятувати” Стефка (тобто обвинуваченого Федака - І.Г.) і підтверджував все те, що йому піддав Гах і чого тільки бажала поліція. У своїх зізнаннях він не хоче навіть відлучитися від Федака, і коли називає осіб, що належали до котрої- небудь організації, то завжди говорить “Федак і я”. Це треба мати на увазі, коли хочеш оцінити весь матеріал, на якому ґрунтується обвинувачення, і коли хочемо як- так усталити (встановити – І. Г.) т. зв. “лінію оборони” (підкреслення мої - І.Г.).”²³ Після цього В. Старосольський детально проаналізував всі без винятку зібрані у справі докази. Так було визначено попередньо основну лінію захисту. Згодом, коли обвинуваченим було вручено обвинувальний висновок, виникла необхідність у новій нараді членів колегії. Адже саме на цій стадії кримінального процесу адвокати отримали змогу реально, як процесуальна сторона, впливати на хід майбутнього судового розгляду справи. Обвинуваченому було надано право внести заперечення на обвинувачення за підписом адвоката. У зв’язку з цим, у справі С. Федака Колегія Оборонців збирається на нараду з таким порядком денним: “1. Застосування принципового плану оборони до окремих моментів обвинувачення. 2. Встановлення способу відповіді окремих обвинувачених на акт обвинувачення. 3. Усунення колізії в обороні окремих підсудних та з’ясування способу оборони кожного з обвинувачених зокрема (оборонець представить провідну ідею оборони свого клієнта та винесе на обговорення окремі моменти в цій обороні для вирішення цих сумнівів. 4. Обговорення загальних квестій (проблем – І. Г.) цілої оборони...”²⁴ Фактично на кожному важливому етапі досудового слідства чи розгляду справи в судовому засіданні Колегія Оборонців подібним чином регулярно збиралася на свої наради, на яких обговорювала всі проблеми тактики захисту. Колегія Оборонців відіграла визначну роль в організації захисту українських політичних в’язнів. Щоправда, не обходилося і без прикрих помилок, коли колективне опрацювання тактики захисту ставало фатальною помилкою. Так, у справі двадцятирічних українських хлопців Івана Луцейка і Василя Крупи, що звинувачувалися у вбивстві польського конфідента, як згадує адвокат С. Шухевич, члени Колегії під час обговорення тактики захисту обвинувачених поділилися на дві частини. Одні вважали, що оскільки справу буде розглядати надзвичайний суд, який практично ніколи не призначає іншого покарання, крім смертної кари, а також з урахуванням того, що обвинувачені на допитах у поліції у всьому зізналися, в судовому засіданні обвинуваченим слід визнати свою вину, а в разі засудження їх до смертної кари буде ймовірність застосування до них помилування (беручи до уваги пом’якшуючі вину обставини).

²² ЦДІА України у Львові, фонд 360, опис 1, справа 370, арк.266.

²³ ЦДІА України у Львові, фонд 360, опис 1, справа 370, арк.276.

²⁴ ЦДІА України у Львові, фонд 360, опис 1, справа 370, арк.204.

Інші ж адвокати, яких була більшість, вважали за необхідне заперечення обвинуваченими своєї вини, а зізнання на допитах у поліції пояснювати як наслідок застосування до них побоїв. Ця група адвокатів вважала, що доказів вини обвинувачених зібрано недостатньо, і польський суд не посміє винести обвинувальний вирок. Суд засудив І. Луцейка і В. Крупу до смертної кари. Коли було вирішено клопотати про помилування, яке гаряче підтримав головуючий у справі, то по прямому телефонному зв'язку з канцелярії Президента Польщі запитали думку прокурора. Останній сказав: "Я рішуче заперечую проти помилування. Якби обвинувачені визнали свою вину, я б найгарячіше прилучився до позиції суду."²⁵ Після цих слів з телефонної трубки від імені канцелярії Президента прозвучала фраза: "Президент не скористався з права помилування". Через декілька годин хлопців було розстріляно.

Не зайвим буде тут хоча б коротко згадати про те, що після заборони польською поліцією Українського Горожанського Комітету і безуспішної боротьби за відновлення його діяльності українські адвокати 17 січня 1923 року внесли до воєводського управління на затвердження проект Статуту про створення Союзу Українських Адвокатів (далі - СУА). Найбільш активними в розробці статуту СУА були адвокати Стефан Федак, Масимілян Левицький, Володимир Охримович, Мирослав Янкевич, Михайло Волошин, Євген Давидяк, Мар'ян Глушкевич, Ізидор Голубович, Ярослав Олесницький, Юліан Лещій, Альфред Говикович, Степан Бандель, Євген Гвоздецький, Лев Ганкевич, Іван Волошин, Іван Кміцикевич, Микола Шухевич та ін.

Наказом воєводи від 5 травня 1923 року Статут СУА було затверджено. Ініціативний комітет українських адвокатів у складі М. Левицького, Б. Євина і Л. Ганкевича скликав Загальні Конституючі Збори Товариства СУА. 20 травня 1923 року о 9 год.30 хв. у приміщенні товариства "Бесіда" перші Загальні збори великою промовою відкрив М. Левицький. Головою зборів було обрано адвоката Йосипа Партицького зі Станіслава, секретарем – Романа Домбчевського з Миколаєва. На зборах були присутні 50 адвокатів і 15 кандидатів до адвокатури.

На цих зборах було обрано керівництво СУА, що звалось "Виділ". До першого Виділу було обрано: головою - С. Федака, його заступником – Л. Бачинського; членами Виділу: А. Гарасимовича, Ф. Євина, М. Левицького, Є. Давидяка, Л. Ганкевича, М. Глушкевича, М. Волошина, В. Загайкевича, А. Малецького, С. Шухевича, О. Надрагу.

СУА був новим вищим ступенем національного гуртування української адвокатури з метою "оборони українських національних прав" (ст. 2 статуту СУА). Як слушно відзначав один із польських адвокатів, українські адвокати відіграли визначну роль в обороні національних прав, були творцями "українізму", "його вогнищем і оборонцем."²⁶ Нова організація українських адвокатів відновила Колегію Оборонців.

Ініціатива організації захисту в судових політичних справах не завжди виходила від Колегії Оборонців. З часом, коли підпільні прокомуністичні, прокомсомольські організації УВО, а потім ОУН активізували свою діяльність, сама практика залучення адвокатів до участі у кримінальних справах дещо змінилась. Зокрема, керівники цих організацій або інші особи могли звертатися до конкретних адвокатів з проханням взятися за підбір необхідної кількості адвокатів для участі у конкретній справі. Такий адвокат сам підбирав склад оборони, він розподіляв між адвокатами гонорар, був "провідником оборони". Незважаючи на це, сама методика вироблення тактики захисту залишалася попередньою – регулярні наради Колегії Оборонців. У справі про вбивство Львівського шкільного куратора Собінського Лев Ганкевич надсилає українським адвокатам листа: "Саме сьогодні достав я доручення обняти провід оборони і зайнятись технічною стороною того процесу (підкреслення мої – І.Г.). Коли хочете взяти участь в обороні тих хлопців, то прошу порозумітися - зі мною".²⁷ Оскільки в переважаючій

²⁵ Шухевич С. Моє життя. Спогади. – Лондон, 1991.– С. 269-271.

²⁶ Життя і право. – 1932, ч. 4. – С.21.

²⁷ ЦДДА України у Львові, фонд 371, опис 1, справа 45, арк. 109.

частині політичних судових процесів за свою участь у них українські адвокати не отримували гонорару, то з часом з великого числа адвокатів Колегії Оборонців утворилася дуже мала група адвокатів, які постійно брали участь у таких процесах. Це: М. Глушкевич, В. Старосольський, С. Шухевич, С. Шевчук, і Л. Ганкевич. Решта адвокатів якщо і брала участь, то лише зрідка.²⁸ З цих причин Колегія Оборонців як така вже в 1926 році перестала існувати. На засіданні СУА 14 жовтня 1933 року Лев Ганкевич, розповідаючи присутнім про історію заснування Колегії, між іншим, сказав: “Існувала вона (Колегія Оборонців – І. Г.) до 1926 року і від того часу заглохла”.²⁹ Хоча впродовж наступних років українські адвокати продовжували користуватися давно виробленою методикою колективного опрацювання тактики захисту, збиралися на свої наради, а подекуди і вузьке коло адвокатів, що брали участь у кримінальній справі, називало себе Колегією Оборонців, але в ці слова вкладався уже дещо інший зміст. Так, адвокат Кость Паньківський у листі до З. Книша, розповідаючи про підготовку до участі у справі Біласа, Данилишина та інших, в грудні 1932 року описує неодноразові засідання колегії оборонців з питань тактики у даній справі.³⁰ Аналогічно в цій самій справі адвокат Олександр Марітчак також пише про засідання колегії оборонців: “При Союзі Українських Адвокатів у Львові існувала колегія оборонців, що займалася політичними процесами перед польськими судами на всій території Польщі... Також у процесі перед наглим судом у Львові проти Біласа, Данилишина і товаришів згадана колегія призначила для оборони таких адвокатів: д-ра Володимира Старосольського і мене для Василя Біласа, д-ра Степана Шухевича і д-ра Костя Паньківського для Дмитра Данилишина – як головних обвинувачених.”³¹

Починаючи з 14 жовтня 1933 року, на засіданні СУА було розпочато роботу з відновлення Колегії Оборонців. В ході широких дискусій, які точилися і весь 1934 рік, українські адвокати не зуміли дійти згоди, і Колегія Оборонців стала історією.³² Проблема дослідження причин занепаду діяльності Колегії Оборонців потребує спеціального розгляду, в ході якого слід було б зачепити і ряд етико-моральних причин, проаналізувати вплив на Колегію Оборонців інших чинників соціально-економічного і політичного розвитку української адвокатури. Разом з тим, залишається беззаперечним фактом те, що Колегія Оборонців залишила помітний слід у визвольних змаганнях українців Східної Галичини.

Отже, Колегія Оборонців, будучи громадсько-дорадчим органом для українських адвокатів, відіграла помітну роль в організації правового захисту українців у політичних судових процесах. Саме в Колегії Оборонців українські адвокати формувалися не лише як захисники в кримінальних справах, але й як борці за національну ідею. Жертовне служіння українських адвокатів Галичини в 20-30-х роках ХХ ст. справі захисту українських революціонерів у політичних судових процесах гідне наслідування адвокатами незалежної України ХХІ століття.

*Стаття рекомендована до друку кафедрою історії та теорії держави і права
Львівського національного університету ім. Івана Франка
(протокол № 14 від 25.05.2003 року).*

²⁸ Шухевич С. Моє життя. Спогади. – Лондон, 1991.– С. 290.

²⁹ ЦДІА України у Львові, фонд 359, опис 1, справа 352, арк. 53.

³⁰ Книш З. Городок. – Торонто, 1973. – С. 67-68.

³¹ Книш З. Городок. – Торонто, 1973. – С. 69-70.

³² ЦДІА України у Львові, фонд 359, опис 1, справа 352, арк. 53, 132зв.